

Максимець С.М.

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКІВ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ

В умовах мінливого сьогодення гостро постає питання можливості особистості швидко та ефективно адаптуватися, самостійно орієнтуватись у дійсності, знаходити нестандартні рішення нових проблем. Соціально-економічні, політичні, організаційні суперечності, що виникли в умовах спроб реформування освіти загалом та конкретних її установ, зокрема, позначаються передовсім на статусі співробітника Інклюзивно-ресурсного центра (ІРЦ) як представника вразливої верстви населення.

На широкому тлі негативних трансформацій моральних загальнолюдських цінностей, різкого зниження соціального статусу останнього збільшується кількість тих, хто не відчуває своєї професійної і людської значущості, знаходиться в стані деморалізації, втрати життєвих орієнтирів, дезадаптації, що може призвести до зниження рівня професійної діяльності, а також психічних порушень, проявів загальної апатії, професійного вигорання, зневіри, підвищеної дратівливості тощо. Протягом тривалого періоду психологічною наукою активно досліджуються аспекти психологічного забезпечення різного роду професійної діяльності. Разом з тим, на сьогодні, комплексне дослідження проблеми психологічного забезпечення співробітників інклюзивно-ресурсних центрів не здійснювалось.

Організація надання ефективної допомоги дітям з особливими потребами значним чином залежить від ефективної діяльності співробітників ІРЦ. Важливе значення в цьому відіграє психологічне забезпечення цієї діяльності. Під останнім, на нашу думку, слід розуміти сукупність взаємопов'язаних заходів спрямованих на формування і розвиток у співробітників ІРЦ відповідних знань, умінь та якостей, які забезпечують їх психологічну готовність до організованих,

активних та ефективних дій під час здійснення професійної діяльності, пов'язаної із забезпеченням особливих освітніх потреб.

Психологічне забезпечення вимагає системного підходу, організації діяльності працівників на різних рівнях: окремої особистості, первинного колективу, міжгрупової взаємодії, всієї організації в цілому. Такий підхід свідчить про складність і багатоаспектність діяльності щодо психологічного підтримання нормального стану функціонування певної організації, необхідність застосування різноманітних форм та методів налагодження належного рівня психологічного забезпечення професійної діяльності її фахівців. [5].

Важливим проявом сутності та свідомості співробітника ІРЦ є його почуття. Від того як даний працівник ставиться до осіб, з особливими освітніми потребами, до інших людей, своєї справи, залежить успіх професійної діяльності його, подальші освітні успіхи вихованців та діяльності ІРЦ загалом.

Встановлено, що для професійного становлення співробітника ІРЦ також доцільно вдосконалювати рівень його творчості, креативного потенціалу і творчих здібностей. У сфері професіоналізації креативність – це інтегральна властивість особистості, яка постає внутрішньою передумовою її продуктивної творчої діяльності. Розвиток креативності особистості співробітника ІРЦ полягає у теоретичному і практичному оволодінні психологічними знаннями та вмінню застосувати набутих знань у реальних життєвих та професійних ситуаціях, у пізнанні себе як особистості та свого рівня самоактуалізації з метою особистісного зростання.

Визначено, що одним із найефективніших методів для належного забезпечення розвитку емоційно-вольової сфери та креативності працівників ІРЦ є метод арт-терапії.

Науковці по-різному трактують наукову дефініцію «арт-терапія». Серед вітчизняних науковців можна виділити позицію О. Сороки, яка трактує «арт-терапію як інноваційну освітню технологію «лікування» засобами образотворчого мистецтва, а саме малюнком, графікою, живописом, скульптурою для гармонійного розвитку особистості. Як допоміжні засоби в арт-терапії використовують музику, казку, танець, гру, драму тощо» [5, с. 34]. О.

Вознесенська пропонує розуміти арт-терапію як «метод оздоровлення за допомогою творчого самовираження. Зцілення передбачає духовну цілісність, гармонію духа і тіла» [1, с. 20]. З позиції Л. Калініної, арт-терапія є «терапією, змістом якої є художня творчість людини» [2, с. 25]. Цікавими є погляди на арт-терапію О. Смілянець, яка вважає її «методом лікування за допомогою художньої творчості, що сприяє вираженню агресивних почуттів у соціально допустимій формі; дає основу для інтерпретацій і діагностичної роботи в процесі терапії; дає змогу працювати з думками і почуттями, які здаються нездоланими; сприяє виникненню відчуття внутрішнього контролю й порядку; розвиває й посилює увагу до почуттів» [4, с. 473].

Аналіз досліджень щодо розробленості проблеми психологічного забезпечення співробітників ІРЦ за допомогою методу арт-терапії, дозволяє стверджувати, що вона за останні століття набула широкого поширення в медичній, психологічній та педагогічній практиці, особливо в питаннях здійснення арт-терапевтичної роботи з дітьми з функціональними обмеженнями задля їх подальшої ефективної інтеграції в суспільне життя.

За допомогою останнього знімається емоційна напруженість, формується єдиний вольовий акт, а також здійснюється мотивація самореалізації у творчості.

Недостатній рівень розвитку емоційно-вольової сфери та креативності співробітників ІРЦ обумовлюють проведення корекційно-розвивальної програми з використанням арт-терапевтичних технік, завданнями якої є: корекція труднощів у розвитку емоційно-вольової сфери за допомогою методів арт-терапії; набуття навичок саморегуляції, подолання бар'єрів у спілкуванні; розвиток комунікативної компетентності, моральних якостей: доброзичливості, співчуття, взаємодопомоги, поваги; усвідомлення і подолання бар'єрів для прояву і розвитку творчого мислення; усвідомлення характеристики креативного середовища; формування навичок і умінь управління творчим процесом.

Методи арт-терапії своєю екологічністю і ненав'язливістю дають можливість працювати з різними станами особистості та при цьому досягати високих терапевтичних результатів.

Література:

1. Вознесенська О. Л. Арт-терапія як засіб психо-соціального відновлення особистості. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2015. № 4. С. 28-34.
2. Калініна Л.А. Використання лялько-терапії як напрямку арт-терапії у корекційній роботі з дітьми, які мають проблеми у розвитку. Наукові праці: науково-методичний журнал (Серія : Педагогіка). 2009. Вип.95. Т.105. С.25–30.
3. Ліпатов І.І. Особливості психологічної адаптації військовослужбовців до бойової діяльності: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.09 / Харківський військовий університет. Харків, 1996. 23 с.
4. Смілянець О. Корекція девіантної поведінки підлітків засобами арт-терапії. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України, за ред. академіка С. Д. Максименка. К., 2009. 667с.
5. Сорока О. В. Арт-терапія: до питання термінології. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти. 2015. Вип. 18. С. 299-306.